

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 61 0 Ps 011727 20 Rev
Banjaluka, 18.08.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Violande Šubarić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca B.b. a.d. B. u stečaju, koju zastupa punomoćnik D.I., advokat iz B., protiv tuženog P. d.o.o. P., koga zastupa punomoćnik S.G., advokat iz S., radi duga, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ps 011727 19 Pž od 27.04.2020. godine, na sjednici održanoj dana 18.08.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu broj 61 0 Ps 011727 18 Ps od 22.04.2019. godine obavezan je tuženi da tužiocu po osnovu mjenice serijskog broja ... isplati dug u iznosu od 326.918,35 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana 06.01.2018. godine pa do isplate, kao i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 14.633,46 KM, sve u roku od 30 dana od dana donošenja presude.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ps 011727 19 Pž od 27.04.2020. godine žalba tuženog je odbijena i presuda Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu broj 61 0 Ps 011727 18 Ps od 22.04.2019. godine, potvrđena.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava žalbe je odbijen.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu je odbijen.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tuženi iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužilac predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da mu tuženi na ime duga po osnovu mjenice serijskog broja ... isplati iznos od 326.918,35 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da je konkretni spor proizašao iz izvršnog postupka; da su parnične stranke zaključile Ugovor o kreditu broj ... od 29.06.2010. godine, kojim je tuženom odobren kredit u iznosu od 700.000,00 KM; da je tužilac isplatio navedeni iznos tuženom, dok tuženi nije izmirivao svoje obaveze i vraćao uredno kredit; da je kao sredstvo obezbjeđenja kredita tuženi izdao predmetnu bjanko mjenicu ...; da je mjenicu potpisao direktor P. d.o.o. P., J.P. i kao trasant i kao akceptant; da mjenica sadrži sve obavezne elemente prema Zakonu o mjenici i da je pravilno popunjena; da nije protekao rok zastarjelosti prema Zakonu o mjenici („Sl. glasnik Republike Srpske“, br. 32/01, dalje: ZM); da između ove parnice i postupaka koje tužilac vodi radi naplate duga po raznim sredstvima obezbjeđenja ne postoji litispendencija jer nema identiteta parničnih stranaka, te zaključuje da je tužilac dokazao da je osnovano njegovo potraživanje iz mjenice serijskog broja ..., pa je pozivom na odredbe člana 5. i 80. ZM, člana 262. i 277. Zakona o obligacionim odnosima - (Službeni list SFRJ, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, Službeni glasnik RS, br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, dalje: ZOO), usvojio tužbeni zahtjev.

Drugostepeni sud je prihvatio pravilnim činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda, te je žalbu tuženog odbio i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Pobijana presuda je pravilna.

Odredbom člana 111. ZM zakonodavac nije dao definiciju vlastite ili sopstvene mjenice već je samo odredio njene bitne elemente prema kojima se tom mjenicom njen izdavalac bezuslovno obavezuje da će je isplatiti, pa ona nema poziv za plaćanje kao što je slučaj kod trasirane mjenice, a njena valjanost nije uslovljena njenim izdavanjem na propisanom mjeničnom blanketu, jer nema blanketa zvaničnog izdanja za vlastitu mjenicu.

Prema odredbi člana 113. ZM na vlastitu mjenicu se primjenjuju odredbe o trasiranoj mjenici, ako nisu u suprotnosti sa prirodom mjenice, a prema članu 114. stav 1. istog zakona, izdavalac vlastite mjenice odgovara onako kako odgovara akceptant trasirane mjenice.

ZM ne propisuje izričite odredbe o bjanko mjenici, pa se posredno na nju odnosi odredba člana 18. stav 2. navedenog zakona, koja predviđa mogućnost izdavanja mjenice koja u vrijeme izdavanja nije bila potpuna. Za bjanko mjenicu je bitno da ju je potpisao trasant, odnosno izdavalac mjenice. Bjanko mjenica nije mjenica, jer ne sadrži bitne sastojke, tako da bjanko mjenica postaje mjenicom, tek kad ovlašteno lice ispuni mjenični sadržaj. To znači, da kod izdavanja bjanko mjenice, izdavalac, odnosno trasant mora ovlastiti imaoca bjanko mjenice, da ispuni potreban sadržaj mjenice i tako bjanko mjenicu mijenja u mjenicu kao papir od vrijednosti. Imalac bjanko mjenice, na osnovu ovlaštenja kojeg je dobio od trasanta, odnosno izdavaoca mjenice, ispunjava mjenicu u skladu sa dogovorom o izdavanju mjenice, u onim dijelovima koji nisu ispunjeni.

Ovlaštenje imaoca bjanko mjenice, da njen imalac ispuni potreban sadržaj mjenice može biti data u mjeničnoj izjavi ili u sporazumu o popunjavanju bjanko mjenice. Osnovno je pravilo da se mjenično ovlaštenje daje pismeno, ali ono može biti dato i prećutno (samo predavanje mjenice povjeriocu kada je ona ugovorena kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja) odnosno usmeno. Ako nema posebnog sporazuma o popunjavanju bjanko mjenice, postignutog između izdavaoca mjenice i imaoca mjenice, imalac mjenice je dužan mjenicu popuniti u skladu sa uslovima i rokovima iz osnovnog posla.

U praksi (s obzirom da nema blanketa zvaničnog izdanja za vlastitu mjenicu, kao što postoje blanketi trasirane mjenice), blanketi koji važe za trasirane mjenice se upotrebljavaju i za mjenice sa učinkom vlastite mjenice, tako što je izdavalac vukao (trasirao) mjenicu na sebe (tzv. konfuzija trasanta i trasata). U tom će slučaju trasant i trasat biti isto lice, ali trasant treba takvu mjenicu još i akceptirati potpisivanjem na lijevom kraju blanketa, pored naznake „prihvaćamo“. Tek takvim potpisivanjem mjenice trasant je stvarno postao glavni mjenični dužnik i njegov status je jednak statusu izdavaoca vlastite mjenice.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova proizlazi da je tužilac podnio prijedlog za dozvolu izvršenja protiv tuženog kao izvršenika, za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave – mjenice serijski broj ... koja je izdata 29.06.2010. godine od strane tuženog, da je mjenicu potpisao direktor P. d.o.o. P., J.P. i kao trasant i kao akceptant.

Radi se o mjenici sa učinkom vlastite mjenice, tako što je trasant vukao mjenicu na sebe i istu akceptirao, te tako postao glavni mjenični dužnik. Tuženi je u mjeničnoj izjavi ovlastio tužioca da se dospjeće potraživanja iz mjenice utvrđuje u skladu sa ugovorom o kreditu na dan popunjavanja mjenice, na koji način je isti odredio vrijeme dospijeca. Prema tome, pogrešno tuženi smatra da se radi o mjenici po viđenju iz člana 35. ZM.

Odredba člana 45. stav 3. ZM koja se nalazi u poglavlju o trasiranoj mjenici i koja, između ostalog, propisuje da se protest zbog neisplate mjenice, plative na određeni dan ili na određeno vrijeme od dana izdavanja ili od viđenja, mora podići jednog od dva radna dana koji dolaze odmah za danom plaćanja mjenice.

Prema odredbi člana 54. stav 1. istog zakona (koja je takođe u istom poglavlju) sa protekom rokova za podizanje protesta zbog neakceptiranja ili zbog neisplate, imalac mjenice gubi svoja prava protiv indosanta, protiv trasanta i protiv ostalih obveznika, izuzev akceptanta (kao glavnog mjeničnog dužnika).

Na mjenici broj ... je tužilac upisao datum dospjeca 05.01.2018. godine i mjenica ne sadrži klauzulu „bez protesta“. Ista je protestovana 21.02.2018. godine protestom Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu broj 61 0 V 011595 18 V, po zahtjevu tužioca za protest podnesenom 08.01.2018. godine, a prijedlog za izvršenje je podnesen 14.05.2018. godine.

Nije sporno da je Ugovor o kreditu raskinut izjavom tužioca od 17.10.2017. godine, pa je tada i dospjela obaveza tuženog da plati preostali iznos kredita, te je kao vrijeme dospijeca obaveze po mjenici trebalo naznačiti datum 17.10.2017. godine, s obzirom da je tužilac u obavijesti tuženom

o raskidu ugovora naveo da se ugovor ima smatrati raskinutim sa danom predaje ove izjave pošti (17.10.2017. godine), a ne datum dospjeća upisan na mjenici (05.01.2018. godine).

Međutim, nepodizanjem blagovremenog protesta u smislu odredbe člana 45. stav 3. ZM, tužilac nije izgubio prava iz mjenice u smislu odredbe člana 54. stav 3. ZM, jer je tuženi i akceptant vlastite mjenice.

Prema odredbama člana 80. st. 1. i 2. ZM, svi mjenično-pravni zahtjevi protiv akceptanta zastarijevaju za tri godine, računajući od dospelosti, a mjenično-pravni zahtjevi imaoca mjenice protiv indosanta i trasanta zastarijevaju za godinu dana počev od dana blagovremeno podignutog protesta, a ako mjenica sadrži odredbu „bez troškova“, onda od dospelosti.

Akceptant trasirane mjenice, odnosno izdavalac vlastite mjenice je uvijek glavni mjenični dužnik i od njega se naplata mjenice može tražiti u zastarnom roku od tri godine (član 80. stav 1. ZM).

Zastarni rok u kome zastarijevaju mjenično-pravni zahtjevi daje pravnu sigurnost mjenično-pravnim dužnicima da se od njih povjerilac neće moći naplatiti nakon proteka određenog vremena od dospelosti mjenično-pravnog zahtjeva, tj. da će se moći uspješno protiviti takvim zahtjevima isticanjem prigovora zastare.

Kako se u konkretnom slučaju ne radi o mjenici po viđenju (to je mjenica u koju nije upisan rok njene dospelosti) već o mjenici sa učinkom vlastite mjenice, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da potraživanje tužioca nije zastarjelo. Ovo stoga što je rok dospjeća mjeničnog duga 17.10.2017. godine, a prijedlog za izvršenje podnesen kod suda 14.05.2018. godine, bez obzira što tužilac nije blagovremeno podigao protest, on je naplatu mjenice tražio u roku propisanom odredbom člana 80. stav 1. ZM, tako da nije izgubio prava koja mu po tom zakonu pripadaju, slijedom čega je pravilna odluka o usvajanju zahtjeva tužioca.

Takođe je neosnovano pozivanje tuženog da se ne radi o mjeničnom sporu, jer da se tužilac nakon izvršnog postupka pozivao na odredbe ugovora o kreditu, što je suprotno pravnoj prirodi mjenične tužbe. Pravilno nižestepeni sudovi ovaj spor kvalifikuju kao mjenični i primjenjuju odredbe ZM, a činjenica da je mjenica čija naplata se traži sredstvo obezbjeđenja po ugovoru o kreditu koji je naveo tužilac, ne mijenja karakter ovog spora.

Takođe, neosnovano se revident poziva da je tužilac izvršio „zloupotrebu položaja stranke“, tako što je aktivirao sva sredstva obezbjeđenja potraživanja, pokrenuo više postupaka radi naplate istog potraživanja u istom iznosu, ističući prigovor litispendencije.

Činjenica da je tužilac pokrenuo više izvršnih postupaka (a ne parničnih) radi naplate istog potraživanja u istom iznosu i da teče i ova parnica, nije dovela do litispendencije, a tuženi može u postupku izvršenja isticati prigovor da se tužilac eventualno naplatio na nekim od sredstava obezbjeđenja.

Vještak ekonomske struke je u svom nalazu utvrdio ukupan iznos potraživanja tužioca po osnovu neplaćene dospelje glavnice i kamate. S obzirom da je tužilac banka, to nije bilo smetnje da se u visini duga uračunaju kamate, ugovorene i zatezne koje su dospelje, što sve predstavlja

ukupno potraživanje tužioca navedeno u mjenici. Stoga, neosnovano revident prigovara na ovakvo utvrđivanje duga, jer se ta zabrana iz člana 400. ZOO ne odnosi na kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organizacija (stav 3. člana 400. ZOO).

Iz navedenih razloga, primjenom odredbe člana 248. ZPP, revizija je odbijena.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 3.527,55 KM je odbijen na osnovu odredbe člana 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 387. stav 1. istog zakona, obzirom da ovi troškovi nisu bili nužni za vođenje parnice, niti od značaja za zaštitu prava tužioca u postupku po ovom pravnom lijeku.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić